

een steun in de rug. Van Lunzen schreef na Eerdmans' overlijden: 'Voortdurend nog wordt ons streven door sommige vrijzinnige "Gemeenteopbouwers" met kleineerende frazes betiteld. Mogen dezulken eens overwegen of alleen het feit dat iemand van het wetenschappelijk en geestelijk formaat van Prof. Eerdmans overtuigd aan onze zijde stond – niet bewijst dat hun kleineeringen op henzelve terugslaan!' ⁷⁷ De zwinglianen genoten volop van de steun van de oude leider. Al werd Eerdmans na zijn dood in *Zwingli* relatief minder verheerlijkt dan prof. G.A. van den Bergh van Eysinga, hij was goed genoeg om van 14 juni 1958 tot en met eind 1969 genoemd te worden onder degenen die tijdens hun leven hadden meegewerkt aan het blad. Alle neigingen van de zwinglianen om Eerdmans te claimen ten spijt, het is best mogelijk dat de hoogleraar tot zijn dood ook lid van de VVH bleef. Het hoofdbestuur kreeg officieel bericht van Eerdmans' overlijden en herdacht op de ledenvergadering van 1948 de dat jaar overledenen, waarbij 'in het bijzonder' B.J. Aris en Eerdmans werden genoemd. ⁷⁸

Conclusies

In zijn lange leven heeft Eerdmans met veel maatschappelijke, kerkelijke en theologische ontwikkelingen te maken gekregen. De rode draad door heel zijn functioneren is na zijn breuk met de orthodoxie die van trouw aan de vrijzinnige beginselen geweest. Vanaf zijn korte loopbaan als predikant tot ongeveer de Eerste Wereldoorlog zette hij zich in de kerkelijke strijd met al zijn energie in voor vrijheid van belijden in de Hervormde Kerk. Het gebrek aan werkelijk succes in die strijd en het toenemende fanatisme waarmee de VVH zich in vrijzinnige kring opwierp voor de hervormde belangen, deed zijn enthousiasme voor de vereniging bekoelen. Omdat Eerdmans als vooraanstaand leidersfiguur zowel de algemene belangen van de vrijzinnigen als die van het hervormde segment inzag, probeerde hij de eenheid in vrijzinnige kring te bevorderen toen de spanningen rond het kerkelijk vraagstuk in de jaren twintig hoog opliepen. Als voorzitter van de NPB (1928-1932) deed hij zijn best om de onderlinge verhoudingen te verbeteren.

Eerdmans had als malcontent in 1909 meegeholpen theologische verschuivingen in gang te zetten die uitliepen op het rechts-modernisme. Hoewel hij tot de rechterflank van het vrijzinnig protestantisme bleef behoren, kreeg Eerdmans moeite met ontwikkelingen in het rechts-modernisme die het kritisch standpunt ten opzichte van de bijbelse en kerkelijke tradities zijns inziens in de praktijk te veel lieten varen. Toen het proces van Gemeenteopbouw de verhoudingen in de

77. *Zwingli* 22-5-1948, 234. Tal van herinneringen verschenen met name in het nummer van 8 mei.

78. Notulen dagelijks bestuur VVH, 8-6-1948, 5; Notulen ALV, 15/16-7-1948.